

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Vår ref. #215250
Deres ref. 201200324-/KHTA

Oslo, 7.5.2012

NOU 2011:20 om ungdom, makt og medvirkning – høringsuttalelse fra Redd Barna

Det vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 3.2.2012. Redd Barna takker for muligheten til å komme med våre innspill.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for oppfyllelse av barns rettigheter slik de er nedfelt i FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen). Redd Barnas Norgesprogram arbeider for styrking av barns rettigheter og overvåker og bekjemper brudd på barnerettighetene i Norge. Medvirkning fra barn og unge er ett av Redd Barnas viktigste arbeidsprinsipp. Dette innebærer at vi jobber for at barn og unge skal bli hørt og skal gis reelle påvirkningsmuligheter på ulike nivå og i ulike sammenhenger, inkludert i vår egen organisasjon. I tråd med barnekonvensjonens artikkel 2 om ikke-diskriminering arbeider vi for å sikre at *alle* barn får oppfylt sine rettigheter, med særlig fokus på barn i sårbare livssituasjoner.

Redd Barna vil kommentere på hvert av de sju temaene som er berørt i utredningen; skolens demokratioppdrag, organisasjonskanalen, myndighetsinitierte ordninger for medvirkning, valgkanalen, digitalt medborgerskap, personvern i nye medier, og unge under offentlig omsorg. Med utgangspunkt i vårt mandat som barnerettighetsorganisasjon vil vi basere innspillene våre på barnekonvensjonens bestemmelser og i denne sammenheng særlig på artikkel 12 om barnets rett til å uttrykke sine synspunkter og bli hørt i alle saker som angår barnet. Barnets rett til å bli hørt er, i tillegg til å være nedfelt i en egen artikkel, å anse som ett av fire grunnleggende prinsipper i barnekonvensjonen, som virker sammen med og er gjennomgripende i forhold til de andre rettighetene.

Redd Barna er glade for at norske myndigheter har ønsket å utrede unges makt og deltakelse på en systematisk og kunnskapsbasert måte. Vi merker oss at FNs barnekonvensjon er et viktig grunnlag for utredningsarbeidet. Barnekonvensjonens bestemmelser gjelder alle barn opp til 18 år. Norske myndigheter har forpliktet seg til å oppfylle bestemmelsene i barnekonvensjonen for alle barn innenfor sin jurisdiksjon. Redd Barna er kjent med at utvalgets mandat har vært å se på makt og deltakelse for ungdomsbefolkningen i alderen 12-26 år. Med henvisning til barnekonvensjonen vil vi samtidig understreke behovet for å se nærmere på i hvor stor grad og hvordan *yngre* barns

rett til å delta og bli hørt i beslutningsprosesser blir ivaretatt, og hvordan dette kan styrkes. FNs komité for barnets rettigheter (heretter barnekomiteen) har i sin generelle kommentar nr. 12, om Barnets rett til å bli hørt,¹ understreket at barnets alder og modenhet ikke skal begrense barnets muligheter for å bli hørt, men være styrende for hvordan barnet høres og hvilken vekt som tillegges barnets synspunkter. **Redd Barna ser behovet for en egen utredning om makt og deltakelse som også ivaretar barn under 12 år**, og ber barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet se nærmere på dette.

Redd Barna er svært glade for at utvalget som står bak NOU 2011:20 har valgt å legge et *mulighetsperspektiv* til grunn for sine vurderinger og forslag til tiltak, med et utgangspunkt om at muligheten til å delta og bli hørt skal være så lik som mulig for alle. Vi vil samtidig minne om at makt ikke bare handler om å ha tilgang på arenaer, ordninger og kanaler for å uttale seg og bli lyttet til. For å ha aktuell makt er det en forutsetning at man har en reell innflytelse på beslutninger som tas. Barn og unge får ikke makt alene gjennom at de blir lyttet til, men gjennom at deres meninger tillegges vekt. For at barn og unge skal få makt, må voksne gi fra seg makt. Voksnes kunnskap og holdninger, og deres syn på barn og unge, er derfor, slik Redd Barna ser det, avgjørende for hvorvidt og hvordan barn og unges rett til medbestemmelse oppfylles. Tiltak må derfor rette seg både mot barn og unge og mot voksne som tar beslutninger på alle nivå i samfunnet. Som utvalget selv gir uttrykk for: ”Avmakt kan også oppstå om man får anledning til å være med, men uten at deltakelsen har noen betydning, dvs. skinndeltakelse eller skinndemokrati” (NOU 2011:20 s. 9). Redd Barna mener dette perspektivet ikke i tilstrekkelig grad er gjenspeilet i de konkrete forslagene til tiltak. **Vi savner flere tiltak som nettopp retter seg mot å bevisstgjøre voksne og stille krav til voksne hva gjelder å gi ungdom reell innflytelse.** Redd Barna mener også at det bør sees nærmere på hvem som sitter med definisjonsmakten når ungdommer involveres i en beslutningsprosess, hvem er det som bestemmer *hva* en ungdom eller en gruppe ungdommer skal mene noe om? Innenfor hvilke rammer gis ungdommer muligheter for medbestemmelse, for eksempel hva gjelder skolehverdagen sin eller lokalsamfunnet sitt, og når er disse rammene så vidt begrensede at det ikke lenger kan sies å være reell makt?

Redd Barna er videre fornøyd med at utvalget ikke bare ser på formelle arenaer og ordninger for barn og unges innflytelse, men også på mer uformelle ordninger og arenaer, for å ivareta og inkludere ungdommer med ulike bakgrunn og ulike forutsetninger og ønsker. Vi vil imidlertid understreke betydningen av at også de formelle arenaene og ordningene, som ungdomsråd og elevråd, gjøres inkluderende for flere barn og unge. Redd Barna ønsker ikke at det skal utvikle seg strukturer for innflytelse som i praksis deler barne- og ungdomsbefolkningen i to, hvor de formelle strukturene kun inkluderer de såkalt ”ressurssterke”, mens de uformelle strukturene retter seg mot ungdommer i sårbare livssituasjoner og ungdommer som av ulike grunner ikke finner seg til rette i de formelle strukturene. **Redd Barna mener at alle formelle organer for barn og unges innflytelse, med henvisning til artikkel 2 om ikke-diskriminering, skal kunne fremme interessene og synspunktene til alle de barn og unge som disse organene representerer.** Alle barn og unge må oppleve at de har en reell mulighet til å bli hørt gjennom disse organene. Vi ser

¹ http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/barn_og_ungdom/fns_barnekonvensjon/generelle-kommentarer-fra-fns-barnekomit.html?id=573909

behovet for en gjennomgang av de formelle innflytelsesorganene for barn og unge, blant annet for å styrke dette.

SKOLENS DEMOKRATIOPPDRAG

Barnekomiteen understreker i sin generelle kommentar nr. 12 at barn skal høres og gis påvirkningsmuligheter på alle de arenaer der barn er og på alle de områder som angår barn. Skolehverdagen er i aller høyeste grad noe som angår barn. Samtidig vil en skole som lytter til elevenes egne erfaringer og synspunkter og som gir elevene innflytelse, ha større forutsetninger for å være en skole som er bra for elevene, enten det gjelder det psykososiale miljøet, undervisningen eller det fysiske miljøet. Barn og unge tilbringer svært mange timer av dagen sin på skolen, og skolen samler en bredde av barn og unge med ulik bakgrunn og i ulike livssituasjoner. Skolen har derfor et særlig viktig ansvar å forvalte hva gjelder både reell oppfyllelse av barns rett til medbestemmelse, og opplæring i, for og gjennom demokrati. Redd Barna er særlig opptatt av hvordan skolen ivaretar retten til å bli hørt for alle skolens elever, på deres egne premisser.

Et nytt, bredt demokratifag

Redd Barna støtter utvalgets forslag om et bredt demokratifag i skolen, og deler de vurderingene som ligger til grunn for forslaget. Vi vil særlig fremheve utvalgets argument om at det må være en viktig ambisjon å redusere de sosiale skillene, også når det gjelder demokratikunnskap og de ferdigheter deltakelse i politiske prosesser fordrer. Et bredt demokratifag i skolen vil være med på å bidra til at demokratiet eies, respekteres og brukes aktivt av flere uansett bakgrunn. Et bredt demokratifag vil bidra til at enda flere barn og unge får styrket sine evner til å utøve retten til å bli hørt.

Redd Barna er svært kritiske til prosessen som ledet fram mot avviklingen av faget elevrådsarbeid. Dette fremstår for Redd Barna som en beslutning som ikke har vært grundig utredet, og uten reell medvirkning fra de som dette aller mest angår – elevene selv. Barnekomiteen har i sine seneste merknader til norske myndigheter anbefalt Norge å styrke vår oppfyllelse av barns rett til å bli hørt, også når nasjonale planer og politikk som angår dem skal utformes. Slik Redd Barna ser det, er avviklingen av faget elevrådsarbeid et eksempel på en beslutningsprosess som gir barn og unge opplevelse av avmakt snarere enn makt. Vi vil i denne sammenheng vise til vår høringsuttalelse til Utdanningsdirektoratet datert 16.3.2012, i forbindelse med forslag til innføring av valgfag og forskriftsfesting av tid til elevrådsrelatert arbeid, hvor vi blant annet påpeker manglende samsvar mellom de begrunnelsene som har vært anført og den faktiske avgjørelsen om å avvikle faget elevrådsarbeid. Blant annet har det blitt argumentert med at det ikke har vært noen tydelig sammenheng mellom fagets intensjoner og det som faktisk skjer i timene. Slik Redd Barna ser det er dette ikke et argument for å avvikle selve faget, men snarere for å se på hvordan faget bør organiseres og utformes for å oppfylle intensjonene. Et nytt, bredt demokratifag kan og bør svare på disse utfordringene. Vi er særlig positive til at utvalget understreker at et demokratifag bør ivareta opplæring i, for og gjennom demokrati. For Redd Barna er det spesielt viktig at skolens målsetninger om demokratiopplæring ikke overskygger mål om *reelle* påvirkningsmuligheter for elevene. I utviklingen av et nytt demokratifag bør det særlig legges til rette for medvirkning fra elever selv. Elevorganisasjonen spiller her en sentral rolle i å ivareta elevenes interesser, og vi mener derfor at Elevorganisasjonen bør

involveres i stor grad i dette arbeidet. Det bør videre iverksettes kompetansehevende tiltak for lærere, blant annet gjennom etterutdanningskurs.

Dersom myndighetene skulle avvise utvalgets forslag om et nytt, bredt demokratifag i grunnskolen, er det av avgjørende betydning at det sikres alternative tiltak som i størst mulig grad kan kompensere for fraværet av et slikt fag. Redd Barna er kjent med at Elevorganisasjonen har kommet med forslag til flere slike alternative tiltak, både i sin høringsuttalelse til denne utredningen og i tidligere dialog med kunnskapsdepartementet, og vi ønsker med dette å støtte Elevorganisasjonens forslag og be om at disse tillegges vekt i den videre prosessen. Ett eksempel er *Aktiv skolestart*, hvor alle elevene skal gis et godt grunnlag for å medvirke videre gjennom skoleåret, et annet er gjennomføring av egne prosjektuker med særlig fokus på demokrati. Mange av Elevorganisasjonens forslag til tiltak kan og bør også sees som tiltak som kan gjennomføres *i sammenheng med* et eget demokratifag.

Skolevalg

Redd Barna er enig med utvalget i at skolevalg kan være et meningsfullt element i demokratiopplæringen i skolen. Vi vil imidlertid understreke at dette ikke må være det eneste, og heller ikke det primære elementet i demokratiopplæringen. Det bør være et supplement til den øvrige demokratiopplæringen. Vi mener det vil være viktig å understreke overfor skolene at de ikke har innfridd sine forpliktelser i forhold til demokratiopplæring kun ved å gjennomføre skolevalg. Videre mener Redd Barna at et grundig forberedende opplegg for bevisstgjøring og skolering av elevene, utover skoledebattene, er en forutsetning for å kunne gjennomføre skolevalg på en meningsfull måte. Dersom skolevalg gjøres obligatorisk må et slikt forberedende opplegg inngå som en sentral del av gjennomføringen.

Elevgrupperåd og elevråd

Redd Barna er svært positive til utvalgets forslag om å utrede lovfesting av elevgrupperåd. Slik Redd Barna ser det, vil en slik lovfesting være særlig viktig for å sikre at retten til medbestemmelse oppfylles for alle elever i skolen, og ikke bare for noen få, og at hver enkelt elev opplever å kunne bruke elevrådet som organ for å utøve innflytelse. Det er imidlertid avgjørende at det settes av tid i timeplanen til gjennomføring av slike elevgrupperåd. Det er også viktig at det legges tydelige føringer som sier hvorfor og hvordan elevgrupperåd skal gjennomføres, slik at den praktiske gjennomføringen samsvarer med intensjonene, blant annet om at elevgrupperådet skal være et viktig bindeledd mellom elevrådsrepresentantene og de elevene de representerer. Redd Barna vil videre understreke at elevgrupperåd bør ha en viktig funksjon utover å sikre at alle elevene har eierskap i det arbeidet elevrådet gjør. Elevgrupperåd bør være skolens mest grunnleggende demokratiske arena hvor elever kan uttrykke seg, lytte til andres synspunkter, diskutere og medvirke i et fellesskap.

Redd Barna deler utvalgets oppfatning om at det er særlig viktig å sikre at elevrådsrepresentantene reelt representerer de elevene som har valgt dem, og å sørge for at elevrådet har reell innflytelse. Utvalget definerer reell innflytelse som at elevrådet selv får velge hvilke saker det skal ta opp og hvordan de skal behandles. Slik Redd Barna ser det, er

dette ikke tilstrekkelig for å kunne si at et elevråd har reell innflytelse. Vi mener at reell innflytelse også forutsetter at synspunktene og innspillene fra elevrådet faktisk tillegges vekt når beslutninger tas også av andre enn elevrådet selv, og at elevene får tilbakemelding om hvordan deres meninger og innspill er vurdert i beslutningene. Dette tilsier at alle skolens beslutningstakere på alle nivå, ikke bare lærere med særskilt ansvar for elevråd, bør ha kompetanse i elevenes rett til å bli hørt og elevmedvirkning. Kompetansehevende tiltak bør derfor rette seg både mot beslutningstakere i skolen som helhet, og særskilt mot de lærerne som har ansvar for å følge opp elevrådet.

En annen forutsetning for å kunne utøve reell innflytelse, er tilgang på tilstrekkelig informasjon som grunnlag for å kunne mene noe og for å kunne uttale seg. Det er derfor viktig at elevrådet sikres all informasjon om skolens virksomhet som er nødvendig for at de skal kunne vurdere hva de skal mene noe om eller fokusere på, og hvordan. Denne informasjonen må være tilrettelagt for elevene. Det må også sikres faste møteplasser mellom elevråd og den enkelte skoles ledelse, for gjensidig informasjon og diskusjon. For at elevrådene skal kunne tilegne seg kunnskap gjennom kurs og skoleringer er det avgjørende at de har gode økonomiske rammer. Redd Barna er enige i anbefalingen fra Elevorganisasjonen om at tilskudd til elevrådet bør settes av på en egen budsjettpost som ikke kan brukes av skoleledelsen. Vi støtter derfor utvalgets forslag om å utrede om rett til elevrådsmidler bør forskriftsfestes. Redd Barna mener videre at elevrådene i skolene må være fast høringsinstans i alle kommunale og fylkeskommunale saker som gjelder skole.

Andre organer og ordninger som skal sikre elevers rett til å påvirke sin skolehverdag

Redd Barna merker seg at utvalget ikke har sett nærmere på de andre organene hvor elever skal kunne utøve innflytelse over sin skolehverdag, som samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg. **Vi savner at utredningen ser på hvordan de ulike strukturene og ordningene for elevers medbestemmelse i skolen fungerer hver for seg, hvordan de virker i sammenheng, og om de bidrar til å styrke elevers medbestemmelse eller ikke.** Redd Barna kjenner til store utfordringer hva gjelder å gi elevene reell innflytelse på deres egne premisser i organer som samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg. Mange elever forteller Redd Barna at de føler seg "brukt" i slik organer, at de opplever at de gjennom sin deltakelse legitimerer et organ hvor de kun har tilsynelatende og ingen reell makt. Hvorvidt og hvordan elevenes drøftingsrett realiseres bør også utredes nærmere. Videre bør det sees nærmere på hvordan den enkelte elev gis innflytelse over egen skolesituasjon. Blant annet mener Redd Barna at elevsamtalene, som gjennomføres to ganger i året, bør styrkes som en arena som den enkelte elev kan bruke for å medvirke og utøve innflytelse over egen skolehverdag og undervisningssituasjon. Utvalget berører heller ikke problemstillinger knyttet til tilsyn. Redd Barna mener at elevene må få økt kunnskap om tilsynsordningen og innsikt i hva tilsynet har ansvar for, tilsynet må være synlig for elevene, og elevers medvirkning og medbestemmelse må være både et tema for tilsynet og inngå i selve gjennomføringen av tilsyn.

Kompetanse hos voksne aktører i skolen

Som tidligere nevnt mener Redd Barna at alle skolens beslutningstakere på alle nivå, ikke bare lærere med særskilt ansvar for elevråd, må ha kompetanse i elevenes rett til å bli hørt og elevmedvirkning. Kompetansehevende tiltak bør derfor rette seg mot alle de ulike

beslutningstakere i skolen; lærere, ledelse, foreldrerepresentanter m.m. Voksne må få økt kompetanse i hva elevenes rett til medbestemmelse handler om, hvordan denne retten skal ivaretas for den enkelte elev og som en kollektiv rett for alle skolens elever, og hva dette innebærer for dem i det ansvaret de som voksne forvalter. Redd Barna er videre enige med utvalget i at lærernes kompetanse er en viktig forutsetning for at et nytt demokratifag skal kunne fungere som opplæring i, for og gjennom demokrati.

Elevers engasjement utenfor skolen

Redd Barna støtter utvalgets forslag om at elever i videregående opplæring får rett til 20 dagers fravær, og at tillitsverv og lignende kan gi grunnlag for alternative arbeidskrav i relevante fag. Vi deler utvalgets og Barneombudets syn på at innstramningen av fraværsretten fra 14 til 10 dager var uheldig, at den gjør det vanskeligere for elever å delta aktivt i politisk og samfunnsrettet virksomhet, og at den derfor virker som et hinder mot oppfyllelse av barn og unges rett til å bli hørt i henhold til artikkel 12 i barnekonvensjonen.

ORGANISASJONSKANALEN

Barne- og ungdomsorganisasjonene spiller en viktig rolle som kanaler hvor barn og unge kan fremme sine interesser og som arenaer for opplæring i, for og gjennom demokrati. Med henvisning til barnekonvensjonens artikkel 2 om ikke-diskriminering ser Redd Barna med bekymring på at ressurssterk ungdom er stadig mer overrepresentert i organisasjoner, samtidig som noen sosiale grupper faller utenfor mer systematisk enn tidligere. **På denne bakgrunn er Redd Barna enige med utvalget i at arbeidet med å inkludere ungdomsgrupper med lav deltakelse i frivillige organisasjoner bør styrkes**, eksempelvis gjennom etablering av et statlig tilskudd som sikrer nødvendige ressurser til lederkapasitet og oppfølging. Redd Barna er også svært enige i at barne- og ungdomsorganisasjonene bør gis tilgang til skolens lokaler utenom undervisningstid, og støtter forslaget fra utvalget som sto bak NOU 2006:13 *Fritid med mening*, om at lovhjemmelen for frivillige organisasjoners gratis bruk av offentlige skolers lokaler bør endres og utvides til å omfatte organisasjonenes jevne møtevirksomhet, arrangementer og opplæringstiltak for deltakere i alle aldersgrupper.

Redd Barna støtter utvalgets anmodning om at kommunene bør tilrettelegge for etablering av lokale samarbeidsråd for barne- og ungdomsorganisasjonene, som kan velge representanter til ungdomsråd og andre medvirkningsorgan og –prosesser i kommunen, og vi er enige i at forholdet til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene bør innarbeides i relevante veiledere om medvirkning etter plan- og bygningsloven. Samtidig vil vi understreke at de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene representerer sine grupper barn og unge med sine interesser, og ikke alle barn og unge.

MYNDIGHETSINITIERTER ORDNINGER FOR MEDVIRKNING

Redd Barna deler utvalgets oppfatning om at begrunnelsen for ungdomsråd og lignende ungdomsspesifikke innflytelsesordninger først og fremst må knytte seg til medborgerskapsdimensjonen, og ikke til instrumentelle nyttehensyn. Redd Barna vil

understreke at dette handler om barn og unge som borgere her og nå, og ikke bare som fremtidige voksne borgere. I forlengelsen av dette mener vi at et rettighetsperspektiv bør ligge til grunn for alle innflytelsesorganer for barn og unge. Dette innebærer blant annet at det ikke skal være opp til voksne beslutningstakere å vurdere hvorvidt barn og unges synspunkter skal høres når avgjørelser tas som angår dem. Barn og unge har en grunnleggende rett, men ikke plikt, til å uttale seg og bli hørt.

Formalisering og lovfesting av kommunale innflytelsesorganer for barn og unge

Redd Barna er enige med utvalget i at formalisering av medvirkningsordninger for ungdom er en viktig forutsetning for at ungdommers synspunkter kan komme fram og bli tillagt vekt i politiske beslutningsprosesser. **Vi støtter forslaget om lovfastsatte nasjonale retningslinjer, og mener slike nasjonale retningslinjer må utarbeides med medvirkning fra unge selv.** Redd Barna er særlig opptatt av at disse retningslinjene må si noe om hvordan innflytelsesorganet skal gi ungdom reell medbestemmelse/hvordan synspunktene fra ungdomsrådet skal vektlegges i de kommunale beslutningsprosessene, hvordan arbeidet skal legges opp slik at det foregår på unges egne premisser, og hvordan innflytelsesorganet skal representere og ivareta interessene til alle barn og unge i kommunen. Hva gjelder lovfesting av kommunale innflytelsesorganer for ungdom er imidlertid Redd Barna svært uenige i utvalgets flertall, som ikke går inn for en slik lovfesting. **Redd Barna mener, som utvalgets mindretall, at en lovfesting av kommunale innflytelsesorganer for ungdom handler om å synliggjøre og å ta på alvor at barn og unge har en selvstendig og ufravikelig rett til å bli hørt. Det bør derfor ikke være opp til den enkelte kommune hvorvidt man ønsker å etablere et slikt innflytelsesorgan.**

Barnekonvensjonens bestemmelser gjelder for alle barn uavhengig av hvilken kommune i Norge de bor i. Etter Norges tredje rapportering til FN's komité for barnets rettigheter uttrykte barnekomiteen bekymring for at tilbudet til barn og unge varierer avhengig av hvor i landet barna bor.² Norge viser i sin fjerde rapport til FN's barnekomité at 3 av 4 kommuner har et innflytelsesorgan for barn og unge³. Dette innebærer imidlertid at rundt 1 av 4 kommuner mangler et slikt organ. I et rettighetsperspektiv er det ikke tilstrekkelig at de aller fleste barn i Norge har et eget innflytelsesorgan i kommunen de bor i, så lenge noen barn ikke har det. Videre er disse organene hovedsakelig organisert på to ulike måter; som barne- og/eller ungdomsråd eller som barn og unges kommunestyre. Som utvalget selv viser til, avholdes barn og unges kommunestyre stort sett én gang i året. Sammenliknet med medvirkningsorganer med hyppigere møtefrekvens har de begrenset betydning som innflytelseskanal, saksfeltet barn og unge får anledning til å forholde seg til er som regel smalt, og slike arrangementer gir heller ikke barn og unge anledning til å følge saker over tid.

Barnekomiteen påpeker i sin generelle kommentar nr. 12 at det å inkludere barn og unge i beslutningsprosesser ikke skal være noe forbigående, men utgangspunktet for en aktiv utveksling av synspunkter mellom barn/unge og voksne om utviklingen av politiske linjer,

² Avsluttende merknader fra FN's barnekomité til Norge i 2005:

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barnets%20rettigheter/Tredje_rapport_FN_barnekonvensjon.pdf

³ http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/rap/2003/0005/ddd/pdfv/179165-barnets_rettighetert_-norsk_versjon.pdf

programmer og tiltak i alle sammenhenger som er relevante for barns liv. Prosesser som skal ivareta ungdommers påvirkningsmuligheter må ikke bare ta form av enkeltstående begivenheter eller avgrensede prosjekter, det må sikres kontinuitet. Med henvisning til at medvirkningsorganer som tar form av årlige, enkeltstående arrangementer har begrenset betydning som innflytelseskanal, konkluderer Torgersen-utvalget med at det ikke er hensiktsmessig å regulere virksomheten i disse organene. De går derfor inn for at lovfaste nasjonale retningslinjer kun skal regulere virksomheten i lokale medvirkningsorganer som avholder jevnlig møter og som er formelt tilknyttet det kommunale styringssystemet, dvs. medvirkningsorganer som er organisert som ungdomsråd. Redd Barna opplever dette som svært defensivt av utvalget. Det faktum at flere kommuner har medvirkningsorganer som er organisert slik at de ikke vil kunne fungere som en effektiv innflytelseskanal for barn og unge, er for oss et argument for å legge *sterkere føringer* for å sikre at også disse kommunene organiserer sine medvirkningsorganer på en måte som gir barn og unge reell innflytelse. For oss er dette derfor nok et argument for å lovfeste kommunale innflytelsesorganer for barn og unge, med tilhørende retningslinjer som sikrer en organisering som gir barn og unge reell medbestemmelse på deres egne premisser.

Redd Barna mener at et innflytelsesorgan for barn og unge som er demokratisk valgt og som har reell innflytelse i kommunale beslutningsprosesser er et viktig ledd i implementeringen av barnets rett til å bli hørt i lokalsamfunnet. Et slikt innflytelsesorgan vil sikre kontinuitet, representativitet, og styrke barn og unges muligheter for å være premissleverandører og ikke bare høringsinstans. I St.meld. nr. 33 (2007-2008) ”Eit sterkt lokaldemokrati”⁴, under kapittel 6.3 om unge i lokaldemokratiet, vises det til argumentet om at det i samsvar med demokratiske verdier er viktig med lovfesting av tiltak som styrker interessene til grupper som ellers er svakt representerte. Dette er noe av bakgrunnen for at myndighetene tidligere har lovfestet elderråd og representasjonsordning for funksjonshemmede. Barn og unge er en gruppe i samfunnet som ikke har stemmerett og hvor et representativt organ vil kunne være en sentral kanal for å få innvirkning på kommunale avgjørelser. I nevnte stortingsmelding går regjeringa allikevel ikke inn for lovfesting av innflytelsesorganer for barn og unge under henvisning til prinsippet om at staten i minst mulig grad skal lovregulere organiseringen i kommunene. Derimot går regjeringa inn for en videreføring av lovfestet elderråd og representasjonsordning for funksjonshemmede. Redd Barna kan ikke se hvorfor prinsippet om lokal sjølråderett skal gjelde i større grad i forhold som berører barn og unges påvirkningsmuligheter enn i forhold som berører påvirkningsmulighetene hos andre grupper av befolkningen. Den lokale sjølråderetten kan ivaretas gjennom organiseringen av og strukturen på et slikt innflytelsesorgan. Ikke minst bør et innflytelsesorgan for barn og unge tilpasses behov og ønsker hos barna og ungdommene i den enkelte kommune.

Når utvalgets flertall uttrykker at lovfesting kan fungere som en sovepute, som hindrer at kommunene bestreber seg på å etablere ordninger som supplerer og utfyller ungdomsrådet, og som kan være mer fleksible, opplever Redd Barna at utvalget går imot det de har sagt tidligere i utredningen, om at formalisering av medvirkningsordninger for ungdom er en viktig forutsetning for at ungdoms synspunkt kan komme fram og bli tillagt vekt i politiske beslutningsprosesser. Videre mener Redd Barna at det ikke er noe som tilsier at et

⁴ <http://www.regjeringen.no/pages/2086856/PDFS/STM200720080033000DDDPDFS.pdf>

innflytelsesorgan for barn og unge ikke kan være lovfestet og organisert i henhold til overordnede nasjonale retningslinjer og samtidig inneha en fleksibilitet. Interkommunale løsninger kan eksempelvis være en alternativ måte å organisere et innflytelsesorgan på, som utvalgets mindretall påpeker. Redd Barna mener at hvorvidt en lovfesting blir en sovepute eller ikke, beror på hvordan myndighetene følger opp i implementeringen. En lovfesting kan snarere være et insentiv og et viktig utgangspunkt for å styrke kommunenes oppfyllelse av barn og unges rett til å bli hørt som helhet, hvor et formalisert ungdomsråd må sees i sammenheng med andre formelle og uformelle medvirkningsordninger.

Redd Barna vil vise til Ungdommenes nasjonalforsamling, som ble gjennomført i 2010, i regi av Barneombudet og Barne- og ungdomsrådet i Oslo. Ungdommene som deltok i Ungdommens nasjonalforsamling gikk inn for lovfesting av medvirkningsorgan for ungdom på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. De gikk også inn for at myndighetene bør utarbeide nasjonale retningslinjer for ungdomsrådene som berører alder, demokratiske valgprosesser, mobilisering av saker og representanter.

Nasjonalt organ for barn og unges innflytelse

Som tidligere nevnt har barnekomiteen i sine seneste merknader til norske myndigheter anbefalt Norge å styrke vår oppfyllelse av barns rett til å bli hørt, også når nasjonale planer og politikk som angår dem skal utformes. Redd Barna ser utfordringer hva gjelder unges påvirkningsmuligheter på alle nivåer i samfunnet, inkludert det nasjonale nivået. Vi anerkjenner den verdien som ligger i nasjonale myndigheters kontakt med barne- og ungdomsorganisasjonene, men mener dette ikke er tilstrekkelig for å ivareta reell oppfyllelse av barn og unges rett til å bli hørt på nasjonalt plan. **Redd Barna støtter forslaget fra Barneombudet og BURO om å etablere et nasjonalt medvirkningsorgan, med representasjon fra ungdomsrådene i kommunene eller på fylkesnivå.** I flere andre land kjenner Redd Barna til at det i dag finnes slike nasjonale organer. Torgersen-utvalget viser til at et slikt organ vil utgjøres av ungdom som er selektert gjennom flere ledd og som derfor representerer et "elitesjikt", og at det representerer et demokratisk problem dersom et slikt organ skal fremme ungdoms ønsker og meninger overfor myndighetene. Etter Redd Barnas mening vitner dette om en type resignasjon i forhold til ansvar og muligheter for å styrke de lokale og regionale organene i retning av å bli mer inkluderende for flere barn og unge. Redd Barna mener at et slikt medvirkningsorgan bør opprettes og at man parallelt bør styrke lokale og regionale ordninger slik at de ungdommene som deltar på nasjonalt nivå faktisk representerer interessene og synspunktene til en bredde av unge i sine kommuner. De ungdommene som møter nasjonale myndigheter som representanter for barne- og ungdomsorganisasjonene kan også på mange måter sies å tilhøre et "elitesjikt". Redd Barna mener at organer og ordninger for innflytelse på alle nivå, også på det nasjonale, må bestrebe seg på å inkludere barn og unge med ulik bakgrunn og ulike forutsetninger. Dette kan legges særlig til rette for, både innenfor rammen av et formelt medvirkningsorgan og gjennom andre ordninger av mer eller mindre formell karakter.

Andre medvirkningsordninger

Redd Barna er enige i behovet for og betydningen av både formaliserte ordninger og mer uformelle, deltakerdemokratiske ordninger. Samtidig vil vi understreke at utviklingen av uformelle ordninger ikke må brukes som en sovepute for å la være å styrke de formelle

ordningene i retning av å bli mer tilgjengelige for flere barn og unge. Barn og unge skal kunne delta på egne premisser, og ikke på voksnes premisser, eller på de mest ressurssterke ungdommenes premisser, også i de formelle ordningene. Dersom så ikke er tilfelle, bør det gjøres noe med. Videre er Redd Barna opptatt av at de uformelle ordningene, selv om de er uformelle, må gis reell legitimitet inn i beslutningsprosessene. De som deltar med sine erfaringer og sine synspunkter inn i de uformelle innflytelsesordningene, som folkemøter og dialogforum, har like fullt krav på reell innflytelse. Videre er Redd Barna svært enige med utvalget i at det er myndighetene som må ta ansvar for å involvere barn og unge gjennom et bredt spekter av ordninger, og tidlig i beslutningsprosessen slik at de kan være premissleverandører. Artikkel 12 i FNs barnekonvensjon pålegger statene en plikt til aktivt å legge til rette for arenaer og ordninger som skal sikre medbestemmelse fra barn og unge. Tiltak som bidrar til å oppfylle barns rett til å bli hørt skal derfor ikke forutsette at barn og unge selv har tatt initiativet eller ytret ønske om dette. Imidlertid vil et initiativ fra unge eller et uttalt ønske fra unge selv gi enda mer tyngde til viktigheten av å gjennomføre et tiltak.

Redd Barna deler Barneombudets anmodning om bedre tilrettelegging fra myndighetenes side slik at barn og unge med særlige erfaringer på et felt blir hørt i utvikling av politikk på dette feltet, og støtter utvalgets forslag om å styrke bruken av ekspertmøter eller ekspertgrupper. Ett eksempel på dette er utarbeidingen av nasjonal handlingsplan mot vold i nære relasjoner, hvor Redd Barna har etterlyst medvirkning fra barn og unge med egne erfaringer, i utforming og evaluering av tiltak. Vi har tidligere også oppfordret alle landets kommuner til å gjennomføre ekspertmøter med barn som har vært utsatt for vold, i utforming av kommunale handlingsplaner for bekjempelse av vold mot barn. Redd Barna vil understreke at gjennomføring av ekspertmøter og etablering av ekspertgrupper må ivareta reell innflytelse for de barn og unge som deltar. De må med andre ord knyttes opp mot og bidra inn i reelle beslutningsprosesser. Dersom de gjennomføres kun for å gjennomføres, vil barna og ungdommene som deltar oppleve at de bruker mye tid på noe som ikke gir mening eller fører til noe.

Informasjon til og kommunikasjon med ungdom

Tilstrekkelig og tilpasset informasjon er en forutsetning for at barn og unge skal kunne ta i bruk sin rett til å bli hørt, enten det gjelder å bli hørt i forhold som vedrører samfunnsutviklingen eller i forhold som vedrører egen livssituasjon. Redd Barna er enige med utvalget i at ungdom må få relevant og forståelig informasjon fra myndighetene, gjennom blant annet tjenesten ung.no, som bør få en egen post i statsbudsjettet. Vi er også enige i at **ungdom må involveres mer i utarbeiding av informasjon som retter seg mot dem**, dette vil sikre at informasjonen er målrettet og funker for gitte aldersgruppe. I 2011 gjennomførte Redd Barna et prosjekt, med støtte fra barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, hvor ulike grupper barn og unge medvirket i utarbeidelsen av en barnevennlig versjon av merknadene fra barnekomiteen⁵. Denne barnevennlige versjonen er blant annet tatt aktivt i bruk av Rollag Ungdomsråd i informasjonsarbeid overfor andre barn og unge i kommunen. Redd Barna er videre svært enige i at **det bør**

⁵ Den barnevennlige versjonen kan lastes ned på <http://www.reddbarna.no/undervisningsmaterieell>

utarbeides ungdomsvennlige, eller barne- og ungdomsvennlige, versjoner av viktige politiske dokumenter. Ett eksempel er høringsdokumentet som er utgangspunktet for denne høringen. Redd Barna kjenner til at flere ungdomsråd, som ungdomsrådet i Kåfjord, opplever at dette dokumentet er tungvint og ikke tilrettelagt for ungdom.

VALGKANALEN

Redd Barna støtter 16-årig stemmerett ved lokale valg. Senket stemmerettsalder vil gi flere mindreårige bedre muligheter til å påvirke beslutninger som angår dem i lokalsamfunnet, og vil dermed bidra til å styrke oppfyllelsen av barnekonvensjonens artikkel 12. Ungdom vet mer enn noen annen hvordan det er å være ung i den kommunen de bor i, de bruker kommunale tjenester og lokale tilbud aktivt, og bør kunne påvirke hvem som skal ta beslutninger som får konsekvenser for disse tjenestene. Gjennom å gi 16-åringer stemmerett ved lokale valg, vil også politikerne i større grad måtte sette saker ungdom er opptatt av på dagsorden og ta hensyn til ungdoms interesser i beslutningsprosesser. 16-åringer har fullført grunnskolen, som etter formålsparagrafen skal gi dem den opplæring de trenger for å kunne ta egne, bevisste valg. Utvalgets medlemmer Bernt, Fikse, Selle, Torgersen, Vestby og Wollebæk, hevder at innføring av differensiert stemmerettsalder – der stemmerettsalderen er lavere ved lokale enn ved nasjonale valg – vil bidra til å kommunisere at det lokalpolitiske nivået spiller en mindre viktig rolle i demokratiet enn det nasjonale nivået. Redd Barna vil understreke at det å gi stemmerett til ungdom ikke gjør stemmeretten mindre betydningsfull, tvert imot mener vi dette vil styrke demokratiet som helhet og vil bevisstgjøre voksne på ungdom som verdifulle ressurser i samfunnet. Redd Barna vil også minne om at stemmeretten ikke er en rett til å bestemme, men en rett til å *påvirke*. I denne sammenheng viser vi også til LNU (Landsorganisasjonen for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner) sin Resultatrapport for 2012, som blant annet viser at ungdom i forsøkskommuner med 16-årig stemmerett er mer interessert i politikk, mer engasjert i lokalpolitiske spørsmål, har mer tillit til politikerne og lokaldemokratiet og større tro på at det er noen vits i å stemme, enn landsgjennomsnittet. Rapporten viser også at de ungdommene som fikk mulighet til å stemme er blitt mer positive til å innføre 16-årig stemmerett.

Hva gjelder spørsmålet om stemmerett for 16-åringer ved nasjonale valg, mener Redd Barna at dette bør utredes nærmere. Her trenger vi mer kunnskap og et bedre beslutningsgrunnlag.

DIGITALT MEDBORGERSKAP

Som allerede nevnt mener Redd Barna at det bør innføres et bredt demokratifag i skolen (Se avsnittet *Et nytt, bredt demokratifag*). **Vi mener at forslaget om at digitalt medborgerskap også bør inkluderes i dette faget,** siden sosiale medier er en sentral arena for å dele informasjon, utveksle meninger, påvirke opinionen og beslutningstakere. Selv om så godt som alle ungdommer i dag er fortrolige med kommunikasjonsteknologien, er ikke det ensbetydende med at ungdom har kjennskap til hva slags innflytelse man kan få gjennom bruk av sosiale medier og hvilke begrensninger som ligger i det digitale medborgerskapet. Som utvalget påpeker er det ofte ungdom som allerede er samfunnsengasjerte som i størst grad bruker digitale medier til politisk deltakelse. Dette

taler for at skolen har en sentral rolle i å sikre at alle barn, uavhengig av bakgrunn, får forståelse og kunnskap om innflytelseskanaler via nett. På den måten kan skolen bidra til å redusere de sosiale skillene og bidra til å styrke mulighetsperspektivet i unges makt i samfunnet.

I tillegg til at ungdom får opplæring i digitalt medborgerskap, er det også viktig å rette oppmerksomheten mot hvordan sentrale oppvekstarenaer kan legge til rette for deltakelse fra ungdom. Formelle innflytelsesorganer som det allerede er vist til kan bruke digitale møteplasser for å nå ut til større deler av ungdomsgruppene enn de som vanligvis deltar og innhente innspill, erfaringer og tanker fra ungdom. Videre kan kommunale hjelpetilbud, fritidsarenaer og tiltak rettet mot ungdom også bruke digitale arenaer for å kommunisere med brukerne.

For å styrke ungdoms digitale medborgerskap er det viktig å øke voksnes kunnskap om og engasjement i forhold til hvordan sosiale medier kan brukes for å innhente synspunkter og innspill fra ungdom. Det innebærer at det lages åpne og tilgjengelige digitale møteplasser for ungdom, og klare retningslinjer slik at vanlige yrkesetiske retningslinjer også gjør seg gjeldende på nettet. Her som ellers er det avgjørende at voksne har vilje til å lytte til barn og følge opp, slik at deres meninger tillegges vekt. Som tidligere nevnt må voksne gi fra seg makt for at ungdoms innflytelse skal styrkes. Voksnes kunnskap og holdninger, og deres syn på barn og unge, er derfor, slik Redd Barna ser det, avgjørende for hvorvidt og hvordan barn og unges rett til medbestemmelse oppfylles, også når voksne tilrettelegger for medvirkning fra ungdom på nett.

Redd Barna ser et klart behov for mer kunnskap om hvilken politisk kraft som finnes i aktiviteter og medvirkning på nett. **Vi støtter derfor utvalgets forslag om økt forskning på hvordan sosiale medier påvirker unges samfunnsengasjement og deltakelse, og hvor reell makten er.**

PERSONVERN I NYE MEDIER

Redd Barna mener at utfordringer relatert til personvern i nye medier må tas på alvor, og vi støtter oss til utvalgets synspunkt på at det å forhindre personvernkrænkelser er en viktig samfunnsoppgave. **Vi mener utvalget belyser mange alvorlige utfordringer og støtter de foreslåtte tiltakene.** Vårt informasjonsarbeid med trygg og ansvarlig nettbruk viser at både ungdom, foreldre og voksne har behov for mer kunnskap om personvern i nye medier. Vi mener ansvar for personvern bør inngå som en naturlig del av skolens innsats for å gi barn digital dømmekraft og kompetanse.

Redd Barna vil understreke at **vi er særlig bekymret for foreldre med barn under offentlig omsorg bruker nettet til å spre sensitiv informasjon om barnet og selve barnevernssaken.** Dette er en grov krænkelse av barnas integritet, trygghet og makt over eget liv. Vi etterlyser mer kunnskap om hvordan ny teknologi kommer i veien for gode barnevernstiltak og er til hinder for barns utvikling og rett til personvern.

UNGE UNDER OFFENTLIG OMSORG

Redd Barna er glade for at utvalget har valgt å rette fokuset mot unge under offentlig omsorg og deres muligheter for makt og innflytelse. Artikkel 2 i barnekonvensjonen slår fast at alle barn har de samme rettighetene. Det er Redd Barnas erfaring at barn i sårbare livssituasjoner ofte ikke gis reell innflytelse når beslutninger tas som kan få store konsekvenser for hverdagen og framtida deres. I barnekomiteens seneste merknader til Norge pkt. 24, hvor komiteen uttrykker bekymring over at barnets rett til å bli hørt ikke er fullt ut implementert i praksis, blir saker om omsorg nevnt særskilt.

Redd Barna vil understreke at retten til å bli hørt gjelder i alle saker som angår barnet. Dette er også gjeldende for barn under offentlig omsorg. Redd Barna erkjenner at utvalget i sitt arbeid har hatt begrenset tid til rådighet og har måttet prioritere. Imidlertid mener vi det er et behov for å se på oppfyllelse av retten til å bli hørt for disse barna og ungdommene i et helhetlig perspektiv; hvordan denne retten oppfylles for det enkelte barnet i alle saker og på alle arenaer hvor barnet er, også de arenaene som barnet deltar på i kraft av å være barn og ikke bare i forhold til sin særskilte situasjon. Hvordan et barn eller en ungdom opplever å ha innflytelse eller makt over eget liv på én arena, innvirker på barnets opplevelse av og deltakelse på alle de andre arenaene.

Unge i barnevernet

Redd Barna viser til utvalgets vurdering om at det hadde vært ønskelig å supplere Barnevernspanelets rapport med en helhetlig gjennomgang av foreliggende forskning og erfaringsmateriale om unges medvirkning i barnevernet. Vi er svært enige i behovet for en slik gjennomgang, og ber om at dette ivaretas i forbindelse med den forestående stortingsproposisjonen om barnevernet.

Utvalget har ikke gått nærmere inn i spørsmålet om partsrettigheter for barn og unge. Wang Andersen har i sin utredning for utvalget⁶ blant annet kommet frem til at det kan være behov for å vurdere endring av disse reglene, nettopp fordi manglende partsrettigheter kan være i strid med barnekonvensjonens grunnsyn om at barn er selvstendige rettssubjekter. Redd Barna deler denne vurderingen, og vi ønsker derfor at dette spørsmålet utredes nærmere.

Redd Barna er svært positive til at utvalget vil be myndighetene utrede hvordan barnevernet kan tilføres mer kompetanse om betydningen av medvirkning og kunnskap om hvordan medvirkning kan skje. Vi vil i denne sammenheng understreke viktigheten av at det er klart definert hva som ligger i begrepet ”medvirkning”, og at dette omfatter både å gi informasjon, å legge til rette for at barnet får uttale seg og blir hørt, å vektlegge barnets synspunkter, å gi barnet tilbakemelding, samt å ivareta kontinuerlig dialog og samarbeid med barnet og legge til rette for at barnet er en aktør og premissleverandør i sitt eget liv. Redd Barna mener videre at økt kompetanse er viktig, men ikke tilstrekkelig, for å sikre oppfyllelse av retten til medbestemmelse for barn og unge i barnevernet. Redd Barna kjenner til at mange voksne, også innenfor barnevernet, er bevisste og har kunnskap – men opplever at de ikke har tilstrekkelige ressurser eller at

⁶ Wang Andersen (2011)

forventningene som stilles til dem hva gjelder oppfyllelse av barns rett til å bli hørt er uklare eller motstridende.

Som tidligere nevnt er Redd Barna opptatt av at barn og unge ikke gis reell makt ved at voksne kun snakker med dem og lytter til dem. Oppfyllelse av retten til å bli hørt forutsetter at ens meninger tillegges vekt og at man har en reell innflytelse på utfallet av en beslutning. I denne sammenheng er **Redd Barna særlig glade for at utvalget går inn for en lovregulering som innebærer et krav om at saksdokumentene på ethvert nivå i saksbehandlingen dokumenterer på hvilken måte barnet har vært delaktig i egen sak og hva som er barnets syn i saken.** Redd Barna ønsker i tillegg at det skal dokumenteres hvordan barnets syn har blitt vektlagt opp mot andre faktorer. Vi ønsker også at det skal sees nærmere på hvordan barnet selv gis mulighet til å medvirke i å dokumentere sin egen medvirkning og sine synspunkter.

Redd Barna er positive til forslaget om å ta i bruk *erfaringskonsulenter* i barnevernet.

For at dette skal fungere etter hensikten er det, som utvalget understreker, en forutsetning at det sikres en gjennomtenkt rekruttering med noen tydelige kriterier, samt god opplæring og oppfølging. Med utgangspunkt i utredningen alene er det noe uklart for oss hvorvidt en *tillitsperson* skal være en ny rolle, eller om det er en tilpasning og videreutvikling av den nåværende tilsynsførerrollen. Slik vi forstår det på Barnevernsproffenes og Barnevernpanelets forslag, er det et ønske om å endre den nåværende betegnelsen ”tilsynsfører” til ”tillitsperson”, samt å tilpasse og videreutvikle denne rollen slik at barn og unge gis økt medbestemmelse i hvem dette skal være og hvordan samarbeidet skal foregå. Redd Barna støtter dette ønsket. Vi mener at det må utredes og tydeliggjøres hva denne rollen skal innebære. Vi er også enige i at alle barn og unge bør ha medinnflytelse på hvem som skal delta i og lede inntaks- og ansvarsgruppemøter.

Redd Barna mener at familieråd kan være bra i noen tilfeller, men vil understreke at dette må være et tilbud og ikke obligatorisk. Å styrke barns makt og medvirkning i barnevernet handler også om at de metodene som tas i bruk til enhver tid må ta utgangspunkt i hva barnet selv ønsker og hva som passer for det enkelte barnet. Det er ikke slik at én metode er den beste å ta i bruk i alle sammenhenger, og familieråd vil også i enkelte tilfeller kunne virke mot barnets beste og interesser.

Utvalget fremhever viktigheten av at det settes av midler til forskning om ettervern. Dette er Redd Barna enige i. I et medvirkningsperspektiv vil vi understreke at vi trenger kunnskap fra ungdommer som selv har erfaring med barnevern og ettervern. Forskning bør også se på hvordan ungdommers rett til å bli hørt ivaretas i ettervernet; hvordan de gis mulighet til å være med og bestemme om de skal ha ettervern, hvordan de gis medbestemmelse i hva ettervernet skal inneholde, og hvordan deres rett til å ombestemme seg før fylte 23 år ivaretas i praksis.

Spørsmål knyttet til plassering utenfor hjemmet og institusjonsopphold

Redd Barna støtter utvalgets vurderinger og forslag til utredning av eventuelle endringer i barnevernloven og psykisk helsevernloven, for å styrke rettssikkerheten og retten til å bli hørt for barn i spørsmål knyttet til plassering utenfor hjemmet og institusjonsopphold. Når det gjelder spørsmålet om aldersgrenser mener vi det må vurderes nøye om det er riktig å sette en aldersgrense på 15 år for at barnet kan la seg

frivillig plassere, eller om denne aldersgrensen også bør kunne settes til 12 år, som utvalget foreslår som aldersgrense for at barnet skal måtte samtykke til plassering. Vi vil i denne sammenheng vise til utredningen ”Barnets rettigheter på barnets premisser – utfordringer i møtet mellom FNs barnekonvensjon og norsk rett”, gjennomført av Karl Harald Søvig i 2009. Søvig mener at dagens ordning med mange ulike aldersgrenser medfører en fare for at barn faktisk ikke oppnår de rettighetene knyttet til selvbestemmelse, medvirkning og uttale som de er tilkjent i lovverket. Han tar til orde for en gjennomgang av reglene med sikte på å få et mer helhetlig og koordinert regelverk. Redd Barna ønsker en slik gjennomgang. Vi viser også til vår tidligere anmodning om en egen utredning av spørsmålet knyttet til partsrettigheter for barn.

Redd Barna er kjent med at Barnevernpanelet foreslår en gjennomgang og evaluering av fylkesnemndas funksjon og en vurdering av i hvilken grad fylkesnemnda fungerer som rettsinstans for utsatte barn og unge. Redd Barna støtter dette forslaget, og mener det i en slik gjennomgang bør vektlegges i hvor stor grad fylkesnemnda i sitt arbeid bidrar til oppfyllelse av barnets rett til å bli hørt. Vi mener også at kontrollkomisjonens arbeid, hvordan den fungerer, og særlig hvordan den ivaretar barns rettssikkerhet og rett til å bli hørt som helhet, bør utredes nærmere. En slik gjennomgang av fylkesnemnda og kontrollkomisjonen mener vi er en forutsetning for at intensjonene i en eventuell ny lovtekst realiseres i praksis.

Redd Barna er svært enige i at regler for inngrep i selvbestemmelsen under institusjonsopphold bør inntas i lov og at det lovfestede minimumstilsynet ved barneverninstitusjon økes.

Unge asylsøkere

Redd Barna er enige med utvalget i at unge asylsøkeres mulighet til å medvirke i asylsaken må forbedres, og **vi er svært glade for at utvalget ber om at det settes inn ressurser på å sikre at oppfyllelsen av barns rett til å bli hørt i disse sakene skjer i samsvar med retningslinjene. Vi mener som utvalget at det er nødvendig med videre forskning på hvordan unge asylsøkeres informasjons- og uttalerett blir ivaretatt i praksis.** Redd Barna har bedt om at det gjennomføres en juridisk utredning som skal se på hvordan praktiseringen av ny utlendingslov samsvarer med barnekonvensjonen. Hvorvidt og hvordan asylsøkerbarn blir hørt på egne premisser i en form tilpasset dem, og hvordan deres synspunkter blir behørig vektlagt, må belyses i en slik utredning.

Når det gjelder enslige mindreårige asylsøkeres bo- og omsorgssituasjon er Redd Barna svært glade for at utvalget setter fokus på dette. Redd Barna har i flere år jobbet for at barnevernet skal overta omsorgsansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere og dermed sikre enslige mindreårige mellom 15 og 18 år økt rettssikkerhet og omsorgstiltak regulert etter Lov om barneverntjenester. Dagens ordning innebærer en systematisk forskjellsbehandling som strider med barnekonvensjonens artikkel 2 om ikke-diskriminering, ved at enslige mindreårige mellom 15 og 18 år ikke får de samme rettighetene til omsorg og ivaretagelse som andre barn. Under utlendingsmyndighetenes ansvar får disse barna et systematisk dårligere tilbud enn barn som er under barnevernets omsorg. Lov om barneverntjenester gir barna et sterkere vern. Blant annet stilles det høyere krav til personaltetthet og barnefaglig kompetanse, kartlegging av barnets individuelle behov, samt medvirkning fra barnet selv. **Redd Barna anbefaler og er derfor veldig**

Redd Barna

enige med utvalget i at alle enslige mindreårige asylsøkere blir plassert under barnevernets omsorg med hjemmel i barnevernloven. Videre støtter vi utvalgets anmodning om mer forskning på hvordan unge enslige asylsøkere blir ivaretatt og gitt innflytelse i omsorgssentre og i asylmottak. Vi mener slik forskning ikke må begrense seg til enslige mindreårige asylsøkere, men også inkludere medfølgende barn. Vi vet svært lite om hvorvidt, i hvor stor grad, og hvordan, medfølgende asylsøkerbarn gis medbestemmelse i sin hverdag.

Med vennlig hilsen
Redd Barna

Janne Raanes
Leder Norgesprogrammet

Grete Vandvik
Rådgiver barns rett til å bli hørt